

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum duratio Angeli habeat prius & posterius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ritas sanguinis Christi: per additionem enim cuiuscunque liquoris sit alia quantitas, quæ subsistit in illo sacramento alijs accidentibus, sit enim maior quantitas, & sic non remanet ibi sanguis Christi. Sed hoc non videtur verum, quia species quæ in sacramento post consecrationem remanent, eodem modo corrumpuntur, & non aliter quam accidisset de substantijs præexistētibus, quorum species manēt, sicut ad sensum patet, quod intermātur & alijs modis transmutentur omnino, sic accidisset de substantia panis, aut vini ante consecrationem. Cōstat autem per admissionem vnius guttæ aquæ non fuisse totū vinum destructum: vnde nec propter hoc tota species vini corrumpitur post consecrationem, nec oportet si augetur quantitas quod propter hoc sit ibi alia species. Nam ipsa additio non tollit essentiam dimensionis, sed variat terminationem eius quæ quædam variatur non solum per additionem, sed etiam per diuisionem: vnde si talis variatio sufficeret ad hoc, quod desineret esse sub speciebus corpus, vel sanguis Christi, sequeretur quod per diuisionē specierum similiter esse desineret, quod patet esse falsum. & id dicendum, quod aliqua admistio alterius liquoris facit ut totaliter desinat esse sanguis Christi sub speciebus, & aliqua non, sed solum sub parte specierum. Si enim esset substantia vini ibi, si alius liquor in magna quantitate admisceretur, totaliter illud vinum corrumperetur, & desineret esse vinum, si liquor admixtus esset alterius speciei, vel desineret esse hoc vinum si esset eiusdem speciei. Si autē alius liquor in parua quantitate admisceretur, non posset illius liquoris permissio ad totū vinum pervenire, sed ad aliquam partē eius quam variaret, vel sub speciebus, si esset alterius speciei, quam per missionē non totaliter amitteret: vel sub numero, si esset eiusdem speciei vel speciei suam per missionē totaliter amitteret, sicut gutta aquæ proiecta in amphoram vini. Sic ergo si speciei post consecrationem fieret tanta permissio extranei liquoris, quæ sufficeret ad totam substantiam vini corrumpendam, sic ibi desineret esse sanguis Christi sub totis speciebus: si autem non sit tanta permissio, desinit esse sub parte. Nam dato quod ille liquor permissus in speciem vini mutetur, non tamen conuerteretur in sanguinem Christi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod facta permissione speciei cum alio liquore, non remanet species eadem vel secundum speciem, vel sub numero, vel secundum totum, vel secundum partem, & sic sub toto, vel sub parte non remanent sanguis Christi, sed substantia vini: nec est facta separatio denuo erit ibi sanguis Christi, quia miscibilia quæ separantur a misto, non redeunt eadē numero, sed eadē specie.

AD SECVNDVM quod in cōtrarium obijcitur, dicendum quod forma missionis dupliciter potest intelligi. Vno modo forma, per quam corpus mistū in specie collocatur, & sic est forma substantialis: per hunc enim modum forma lapidis dicitur forma misti. Alio modo, dicitur forma misti qualitas quædam media resultans ex simplicibus qualitatibus cōmixtis. Cū ergo dicitur, quod forma accidentalis substantiam non destruit, posset dici quod verum est, tamen destruit accidentia, & sic species sacramentales, quæ sunt accidentia, post cōmissionē non manent: sed hæc solutio non est secundum veritatem. Nam forma missionis cū sit quædam qualitas media, non permutat nisi simplices qualitates ex quibus componitur: species autem sacramentales non destruantur quibuscunque quali-

A ratiobus variatis: quia si odor vini, vel color mutaretur, non propter hoc desineret ibi esse sanguis Christi, nisi dimensiones quæ cæteris accidentibus subsunt, vicem substantiæ gerentes secundum essentiam destruerentur, quod aliter accidere non potest, quam accidere de substantia vini, si ibi esset: & ideo aliter dicendum est, quod accidens non corrumpit subiectum effectiue, sed dispositiue. Posita enim qualitate, quæ est necessaria dispositio ad formam ignis, scilicet calore in summo, remouetur forma aeris: & similiter posita media qualitate, quæ est necessitas ad formam misti, auertur forma corporis simplicis.

QVÆSTIO II.
ARTICVLVS IIII.

Verum duratio Angeli habeat prius, & posterius.

DEINDE queritur de Angelo, utrum duratio Angeli habeat prius, & posterius. videtur quod sic. In eo enim cuius duratio non habet prius, & posterius, idem est esse, & fuisse. Si ergo in duratione Angeli non est prius, & posterius, idem erit Angelū esse, & fuisse: sed hoc est impossibile, quia Deus potest facere, quod Angelus non esset, cū non possit facere, quod non fuerit, ergo inconueniens est dicere, quod in duratione Angeli non sit prius, & posterius.

C 2 Præ. Nullum creatū est infinitū in actu: sed duratio Angeli est infinita ex parte post, ergo non est tota simul in actu, & ita est ibi prius, & posterius.

C 3 Præ. Mensura debet esse proportionata mensurato: sed esse Angeli est finitum in actu, ergo esse, quod est eius mensura, est finitum, & sic idem, quod prius.

C 4 Præ. Ratio æternitatis in hoc perscitur, quod est tota simul, quia secundum Boetium in 3. de consolatione, æternitas est interminabilis vita tota simul, ac perfecta possessio. Si ergo æuum, quod est Angeli duratio, non habeat prius, & posterius, non videtur ab æternitate differre.

SED CONTRA. Secundum Philosophum in 4. phys. Propter prius, & posterius in motu, est prius, & posterius in tempore, quod mensurat motum: sed in esse Angeli non est aliquis motus, nec illud esse aliquo modo motui subiaceret, ergo in æuo, quod est eius mensura, non est prius, & posterius.

C 2 Præ. Tempus nihil aliud est, quam numerus prioris, & posterioris. Si ergo in æuo sit numerare prius, & posterius, æuum nihil differt a tempore.

RESPON. Dicendum, quod de re aliqua possumus loqui dupliciter. Vno modo, secundum quod est in rerum natura. Alio modo, secundum quod est in consideratione nostra. Primo modo accipitur substantia rei cum omnibus suis dispositionibus, & operationibus, quia sine his substantia non inuenitur in rerum natura: sed secundo modo potest accipi substantia absque suis dispositionibus, quia consideratio substantiæ non dependet a consideratione suarum dispositionum. Accipiendo ergo mensuram durationis secundum primum modum, sic soli Deo competit duratio, quæ sit tota simul, & non alicui creature, eo quod solus Deus est immutabilis quantum ad essentiam, & quantum ad omnia, quæ circa essentiam considerari possunt. Qualibet autem creatura est variabilis, vel secundum substantiam, vel secundum aliquam dispositionem, aut operationem: & secundum hoc Augustinus. 21. q.

Quodlib. S. Tho. I 2 ad

D. 130.

ad Orosium, ponit oēs creaturas esse in tempore etiam Angelos: sed accipiendo mensurā durationis Angelis secūdo modo, prout cōsideratur eius substantia absolute, eius mensura est aūm, & nō tempus, de quo quidem aūo est duplex opinio. Quidam enim dicunt, q̄ in aūo est prius, & posterius, sed nō sicut in tempore: In tempore namq; est prius, & posterius cum inuouatione, in aūo aut sine inuouatione: sed hoc non est intelligibile. Impossibile est enim esse alicuius durationis duas partes simul, quarum vna alteram non includat, sicut mensis includit diem, vnde simul est aliquid in die, & in mense: sed duo dies, & duo menses simul esse non possunt. Vnde quodcumque in aliqua duratione possunt duae partes, quarum vna est prior, & altera posterior, oportet q̄ vna transeunte, alia de nouo adueniat, & sic oportet in omni duratione, in qua est prius, & posterius, q̄ fiat inuouatio. Mensura autem durationis inuouationem habere non potest, nisi illud quod per durationē mēsuratur, inuouationem recipere possit. Esse autem Angeli est absq; inuouatione, quia ex quo coepit esse, immutabiliter perseverat, eum nec in eo sit motus, nec sit alicui motui subiectum, sicut esse rerum corruptibilium est subiectum motui coelesti. Sic ergo si attribuatur mēsurā Angeli quātum ad substantiā tantum, illa nō habet prius, & posterius: sic enim mēsuratur eorum esse aūo. Et similiter si attribuat eis mensura durationis quantum ad essentialē operationem a beatitudinis: sic enim sunt in participatione eternitatis. Si vero attribuat eis mensura durationis rōne aliarum operationum, vel affectionum, sic eorum mēsurā habet prius, & posterius, & ita etiā mēsuratur tempore, s̄m quod dicit Aug. 8. super Gene. ad litteram, q̄ Deus mouet creaturam spiritualem per tempus.

D. 131.

D. 499.

Ad PRIMVM ergo dicendum, q̄ rei aeternae, vel aeternae aliquid potest attribui dupliciter. Vno modo, rōne sui ipsius, & sic non attribuitur ei neq; fuisse, neq; futurum esse, sed solum esse: quia in praeterito, & futuro implicatur prius, & posterius, nō autem in praesenti. Alio modo, ratione mensurae adiacentis, vel subiacentis, id est vite temporis, & sic attribuitur ei fuisse per concomitantiam ad tempus praeteritum: & futurum esse, per concomitantiam ad tempus futurum. Ipsum enim momentum eternitatis adest toti tempori: vnde dicit Aug. de Deo, q̄ fuit, quia nūquam defuit: erit, quia nūquam deerit. Sic ergo Deus nō potest facere Angelum non fuisse, quia nō potest facere quin tempus praeteritum simul cum esse Angeli fuerit: potest autem facere Angelum nō esse, quia potest facere, vt esse Angeli nō sit simul cum tempore, quod praesens est nunc, vel erit in futuro, & sic ista diuersitas magis dependet ex modo locutionis, quam ex natura rei.

Ad SECUNDVM dicendum, q̄ infinitū dī dupliciter. Vno mō. priuatiue, & sic nō attribuit, nisi illis quae habent extensionē, vel quantitatem, hoc enim solum natum est habere finē: & ita eūm nullo modo habet infinitatē, neque a i quā extensionem, nisi quatenus extensio in eo cōsideratur ex operatione mensurae subiacentis. sc̄p̄oris, & ita nullū creatum est infinitum in actu. Alio modo, dicit infinitum negatiue, i quia nō habet finem, & sic indiuisibilia dicunt infinita, vt punctus, & vnitās, quia non sunt finita, & hoc mō aūm est infinitum, quia nō non finitur. Sic autē aliquid creatum esse secundū

aliquid infinitum actu, nihil prohibet.

Ad TERTIVM dicendum, quod per eundem modum est infinitum esse angeli, & aūm.

Ad QVARTVM dicendum, quod inter aeternitatem & aūm potest assignari triplex differentia, quarum vna potest sumi ex praedictis: nam aeternitas mensurat ipsam substantiā aeterni, secundum quod est in rerum natura, id est, cum omnibus quae ei attribuantur, non autem aūm, vt dictum est. Alia sumitur ex hoc, quod aeternitas mensurat esse per se stans, vnde aeternitas est idem cum substantia aeterni. A eūm autem mensurat esse creatum, quod nō est per se stans, quia est aliud a substantia entis creati.

Tertia potest sumi ex hoc, quod aūm, quāuis sit indeterminabile ex parte finis, non tamen ex parte principij, aeternitas vero ex parte vtriusque.

QVÆSTIO III.

DE INDE QUÆRITUR DE ANIMA.

¶ Et primò, Quantum ad naturam.

¶ Secundò, Quantum ad gratiam.

¶ Tertiò, Quantum ad culpam.

¶ Quartò, Quantum ad gloriam.

¶ Circa naturalia animae quaesitum est de eius substantia, & de eius operatione.

¶ Circa substantiam quaesita sunt duo.

¶ Primò, Vtrum anima sit suae potentiae.

¶ Secundò, Vtrum secundum suam substantiam sit incorruptibilis.

ARTICVLVS V.

Vtrum anima sit suae potentiae.

AD PRIMVM sic proceditur. Vt q̄ aia sit suae potentiae: quia in lib. de spiritu & anima dicitur quod anima est quaedam sua, scilicet potentia, quaedam vero sua non est, scilicet virtutes.

¶ 2. Præter Aug. dicit i. lib. de Tri. q̄ memoria, intelligentia, & voluntas sunt vna mens, vna vita, vna essentia: sed hæc tria, s̄m Magistru 3. dist. 1. lib. sent. sunt tres aia vires. ergo vires animae sunt ipsa eius essentia.

SED CONTRA est, quod Dion. i. c. cel. hier. dicitur gūit superiores substantias. sc̄ angelos, in tria. sc̄ substantiam, virtutem, & operationem: sed angelus non est minoris simplicitatis quā anima. ergo & in anima sua substantia non est sua virtus, siue potentia.

¶ 2. Præter. Eorum quae sunt idem, si vnum multiplicetur, & reliquum si ergo anima sit idem quod suae potentiae, videtur, cum potentiae sint multae, quod essentia animae vna esse non possit.

RESPON. Dicendum, quod de anima dupliciter loqui possumus. Vno modo, secundum quod est quedam substantia, & sic est impossibile est quod anima sit suae potentiae duplici ratione, quarum vna sumitur ex eo quod est anima proprium, quia scilicet impossibile est vt idē secundum idem sit naturaliter principium plurium, & diuersorū numero, immo quasi oppositorum. Anima autē secundum diuersas potētias inuenitur esse principium actū diuersorum secundum species, & quasi oppositorū. Vnde de impossibile est q̄ ipsa essentia aia, quae est vna, sit immediatum horum principij, & idē oportet ponere in anima, præter eius substantiam, potētias naturales.